

פרפראות

פאר

פרשת לך לך תשפ"ה

הסלמנדרא

והראשון

משבעת

פלאי תבל

פרשת לך לך תשפ"ה

א, הסלמנדרא והראשון משבעת פלאי תבל
ב, אודיע טבעך בעולם הוא טבע החסד שבאברהם אבינו
ג, למה נקט המדרש בלשון "הציץ" עליו בעל הבירה
ד, איך אמר אברהם אבינו שמטרתו למען ייטב לי
ה, למה שינה רבי עקיבא לשונו מארמית ללשון הקודש
ו, ארבע דרגות של הודיה יש באומרם ז"ל כשם שחייב
ז, מהי הדרך לאמונה ותמימות התהלך לפני והיה תמים, תמים תהיה עם ה' אלקיך
ח, האמונה טובה, והחקירה תועבה
ט, ותן טל ומטר לברכה בז' חשוון
י, למה היה צריך הקב"ה לקנות שמים וארץ
יא, איך אמר ויצאו ללכת לאחר שכבר הלך ביאור ע"ד חכמה בינה דעת
יב, תשורי מראש אמנה זה אברהם תשורי מראש אמנה ר"ת אמ"ת
יג, תשורי מראש אמנה על ידי הנגינה יכול האדם להגיע לפיסגת האמונה
יד, בשתי דרכים מבאר המהרש"א איך לא קיים א"א אסור לאדם לקדש
טו, וירדף עד דן מכוון להגוי אשר יעבודו דן אנוכי
טז, אמירת קונה שמים וארץ לאחר ויכולו השמים והארץ
יז, בקשת שכר במצוות מילה ע"ד המהרש"א
יח, עצה נפלאה לבכי כל אדם על צרותיו בזמן המילה מבעל הכלי יקר
יט, בקשת שכר באמונה כמו בצדקה
כ, וצאצאיו חת"ם הם ר"ת תורה חופה מעשים
כא, בארבעה דרכים מבואר אשר קידש ידיד מיהו הידיד, ואינם חלוקים
כב, איך ייראו כל עמי הארץ מישראל עיי ראית התפילן של ראש
כג, מאברהם אבינו למדנו שהשבת מכפר על עבודה זרה

הסלמנדרא והראשון משבעת

פלאי תבל

הק"ו מסלמנדרא

איתא בגמרא (חגיגה דף כז/א) אמר רבי אבהו אמר רבי אלעזר תלמידי חכמים אין אור של גיהנם שולטת בהן קל וחומר **מסלמנדרא** ומה סלמנדרא **שתולדת אש היא** הסך מדמה אין אור שולטת בו תלמידי חכמים שכל גופן אש דכתיב (ירמיה כ"ג כ"ט) הלוא כה דברי כאש נאם ה', על אחת כמה וכמה,

מהי הסלמנדרא

רש"י (חגיגה כז) סלמנדרא - חיה הנבראת מן האור, כשבוערין אש במקום אחד שבע שנים תמיד בלי הפסק,

רש"י (סנהדרין ס"ג ע"ב) סלמנדרא - חיה קטנה שיוצאה מתנור שהאש בוערת בו שבע שנים, והסך מדמה אין האור שולט בו,

רש"י (חולין קכ"ז ע"א) סלמנדרא - שרץ הנוצר מן האור מעצי הדס על ידי כשפים והסך מדמו אין האור שולט בו וקים ליה לר"ע דמינא דצב הוא,

אברהם אבינו הושלך לכבשן האש

כתיב (בראשית י"א כ"ח) וימת הרן על פני תרח אביו בארץ מולדתו באור כשדים,

כתב רש"י על פני תרח אביו - בחיי אביו (ב"ר) ומ"א י"א, שע"י אביו מת, שקבל תרח על אברם בנו לפני נמרוד על שכתת את צלמיו **והשליכו לכבשן האש,**

חזקיה מלך יהודה ביקש אביו להשליכו באש

איתא בגמרא (סנהדרין ס"ג ע"ב) והספרות שורפים את בניהם ואת בנותיהם באש לאדרמלך וענמלך אלהי ספרות, אף **חזקיה מלך יהודה** ביקש אביו לעשות לו כן אלא **שסכתו אמו סלמנדרא,**

יש לשאול למה היה צריך אברהם אבינו לנס, אם היה יכון להסך בדם הסלמנדרא ולהינצל בדרך הטבע,

וצריך לבאר ע"ד הפרקי דרבי אליעזר פרק נ"ב,

והכי איתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק נ"ב),
שבעה מופתים פלאיים נעשו בעולם שלא
נראו כמותן, ואלו הן,

המופת הראשון, מיום שנבראו שמים וארץ
לא היה אדם נצול מכבשן האש, עד שבא
אברהם אבינו ונצול, וראו כל מלכי ארץ
ותמהו שלא היה כמוהו משנברא העולם,

לפי זה, יש לומר דלפיכך רצה הקב"ה להביא
הנס על אברהם, להראות חיבתו לא"א,
שיתמהו כל מלכי ארץ,

עסק התורה בדורו של חזקיה מלך יהודה

איתא בגמרא (סנהדרין כ" ע"א) דבר אחר שקר
החן זה דורו של משה ויהושע, והבל היופי זה
דורו של חזקיה, ע"כ,

כתב רש"י (סנהדרין דף כ"א) דורו של משה
ויהושע - עסקו בתורה הרבה, ודורו של
חזקיהו יותר מהם, כדכתיב (ישעיה י) וחובל עול
מפני שמן, ואמרינן בחלק (סנהדרין צד, ב)
חובל עול של סנחריב מפני שמנו של חזקיה,
שהיה דולק בבתי מדרשות, עד שבדקו מדן
ועד באר שבע ולא מצאו עם הארץ, במהרש"א
מבאר במה היה דורו של חזקיה יותר מדורות
משה ויהושע, עייש,

איתא בגמרא (סנהדרין דף צד/ב) **כתיב** (ישעיהו י'
כ"ז) והיה ביום ההוא יסור סבלו מעל שכמדך
ועולו מעל צוארך וחובל עול מפני שמן, ודרשו
חז"ל, אמר רבי יצחק נפחא חובל עול של
סנחריב מפני שמנו של חזקיהו שהיה דולק
בבתי כנסיות ובבתי מדרשות מה עשה נעץ
חרב על פתח בית המדרש ואמר כל מי שאינו
עוסק בתורה ידקר בחרב זו בדקו מדן ועד
באר שבע ולא מצאו עם הארץ מגבת ועד
אנטיפרס ולא מצאו תינוק ותינוקת איש
ואשה שלא היו בקיאים בהלכות טומאה
וטהרה,

מבואר שעסק התורה בדורו של חזקיה היה
הגדול ביותר,

במה זכה חזקיה להרביץ תורה יותר מכולם

יש לדייק, וכי עולו של סנחריב חובל (הושחת)
בגלל שמן, עולו חובל בגלל רבוי התורה, ועוד
דלא מצינו שניצל מי מפני שמן או אש, ורק
בחזקיה מצינו כן, (הרדק ובעין יעקב ישעיהו
י" כ"ז מאריכים בביאור הכתוב עפ"י פשט)

אלא צריך לומר, לפי שחזקיה ניצל מן האש
שרצה אביו לשורפו, ע"י תולדת האש שהיא
הסלמנדרא, לפיכך פעל הוא במידה כנגד
מידה ע"י האש שהיה דולק בבתי כנסיות
ובבתי מדרשות, וע"י כך זכה להרבות תורה
בדורו מה שלא היה,

עוד יש לומר במה זכה חזקיה

מבואר כי חזקיה ניצל מלעבור למולך ע"י דם,

אפשר לומר, דמצינו, כי מכל איסורים
שבתורה, לא נאמר ונתתי פני, ואתן את פני,
רק במעביר בנו למולך, ובאיסור דם, כדכתיב
(ויקרא י"ז י) "ואיש איש מבית ישראל ומן הגר
הגר בתוכם אשר יאכל כל דם ונתתי פני בנפש
האכלת את הדם",

וכתיב (ויקרא כ" ג) "ואני אתן את פני באיש
ההוא והכרתי אתו מקרב עמו כי מזרעו נתן
למלך", ובשתי המקומות פירש רש"י (מתורת
כהנים) פונה אני מכל עסקי ועוסק באיש
ההוא,

לפי"ז אפשר לומר דמשום שזכה חזקיהו
להנצל מהמולך ע"י דם, ורק בשתי איסורים
אלו שהם איסור מולך ואיסור דם, אמר
הקב"ה פונה אני מכל עסקי, לכן אמר
חזקיה, אף אני אעשה כן, ופונה אני מכל
עסקי, לעסוק רק בדברי הקב"ה, ועשה,
שיעשו כולם כן, כאמז"ל שנעץ חרב וכו'

וזה טעם לכך שזכה כי בימיו יפנו כולם מכל
עסקיהם לעסוק בתורה, (ועיין עוד בעניין אחר
וחזקיה בסנהדרין ק"ד ע"א),

ביאור בחזקיה מלך יהודה לכל העולם כולו לימד תורה ולמנשה בנו לא לימד תורה

גם יש להבין, אומרם ז"ל (סנהדרין דף קא/ב) וכי
חזקיה מלך יהודה לכל העולם כולו לימד
תורה ולמנשה בנו לא לימד תורה, אלא מכל
טורח שטרח בו ומכל עמל שעמל בו לא העלהו
למוטב אלא יסורין, הא למדת שחביבין
יסורין,

וכי דייקא מבנו של חזקיה יש ללמוד שחביבין
יסורים, אלא צריך לומר, שלחזקיה היה זכות
מיוחד לעסק התורה כמו שפירשנו, מה שלא
היה לזה קשר לבנו מנשה, ולכן לא הושפע בנו
מנשה מתורתו של חזקיה.

ב, אודיע טבעך בעולם הוא טבע החסד שבאברהם אבינו

כתיב (בראשית י"ב א'), "ויאמר ה' אל אברם, לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך, אל הארץ אשר אראך, ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה",

כתב רש"י, "לך לך", להנאתך ולטובתך, "ואעשך לגוי גדול" - לפי שהדרך גורמת לשלשה דברים ממעטת פרו"ר וממעטת את הממון וממעטת את השם, ועוד שאודיע טבעך בעולם, ע"כ,

וקשה מהו להנאתך ולטובתך איכא, כאשר הדרך ממעטת שלשה דברים, וכי מה הנאה יש בהליכה בדרך זו, ומה היטיב לו לאברהם אבינו בהגדלת שמו בעולם, מאחר והיה אברהם אבינו אומר, **אנכי עפר ואפר**,

וגם, למה נקט בלשון שאודיע טבעך בעולם, ולא נקט בלשון שאודיע שמך בעולם,

אפשר לבאר ולומר, כי כאן לימדה תורה, יסוד מוסד במדת החסד,

כידוע, א"א הוא מידת החסד, ובחסד, איכא תרתי חסדים,

חסד שעושה עמנו הקב"ה,

וחסד שעושה האדם עם חברו,

אך, חילוק יש בדבר, החסד שאדם עושה עם חברו, יקרא חסד, רק כאשר חברו רואה ומרגיש את החסד שעשה עמו חברו, ואין חבר יכול לעשות חסד ע"י הלקאה ויסורים,

משא"כ חסד שעושה הקב"ה, גם כאשר אינו מרגיש את החסד, הרי זה חסד גמור, כדכתיב, **חסד קל כל היום,**

אברהם אבינו הולך להנאתו גם אם אינו רואה ומרגיש הנאתו וטובתו

וכאן בתחילת התגלות מדת החסד בעולם ע"י אברהם אבינו ע"ה, בקום אלינו אדם הגדול בענקים זה א"א, שבא ללמדנו, כי גם כאשר ראה כי ירט הדרך לנגדו, שהיא ממעטת שלשה דברים, ונראה הדבר שהוא לנגדו, **שלא לטובתו**, מעיד עליו הקב"ה, כי

הולך הוא, להנאתו ולטובתו, וע"ז אמר הקב"ה אודיע טבעך בעולם, פירוש, **טבעך, טבע החסד שבך**, ואיך אתה מקבל את חסדו יתברך, גם כשאינו נראה כחסד.

ויש גורסים ברש"י, אודיע טיבך בעולם, (ע"י שי למורא) ומבואר בערוך, (ערך טב טיב), **טיבך, פירוש מנהגכם ודרככם**.

ג, למה נקט המדרש בלשון "הציץ" עליו בעל הבירה

איתא במדרש (רבה ל"ט א'), "ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וגו',

ר' יצחק פתח, (תהלים מ"ה) "שמעי בת וראי והטי אזנך ושכחי עמך ובית אביך", אמר רבי יצחק, משל לאחד שהיה עובר ממקום למקום וראה בירה אחת דולקת, אמר, תאמר שהבירה זו בלא מנהיג,

הציץ עליו בעל הבירה, אמר לו, אני הוא בעל הבירה, כך, לפי שהיה אבינו אברהם אומר, תאמר שהעולם הזה בלא מנהיג, **הציץ עליו הקב"ה**, ואמר לו, אני הוא בעל העולם,

יש להבין דברי חכמים וחידותם,

שנקט בלשון הציץ עליו, ולא אמר ראה אותו בעל הבירה, או הסתכל עליו,

אפשר לבאר, עפ"י מה דאיתא בגמרא (שבת דף י"ב ע"א), **דאיסור הסח דעת**, למדנו קל וחומר מציץ, מה ציץ שאין בו אלא אזכרה אחת אמרה תורה (שמות כ"ח ל"ח) "והיה על מצחו תמיד" שלא יסיח דעתו ממנו,

וכאן בא המדרש לרמז ולומר, כי מאז שהכיר אברהם אבינו את בוראו, לא הסיח דעתו ממנו כמו שנאמר בציץ, שלא יסיח דעתו ממנו, ולכן נקט בלשון הציץ עליו בעל הבירה. וברמז, שהציץ נמצא עליו תמיד.

ד, איך אמר אברהם אבינו שמטרתו למען ייטב לי

פרפראות פאר

כתיב (בראשית י"ב י"ג), "אמרי נא אחתי את, למען ייטב לי **בעבורך**, וחיתה נפשי **בגללך**",

והקשו המפרשים, וכי אוהב מתנות היה אברהם שאמר למען ייטב לי, והלא אמר (בראשית י"ד כ"ג) "אם מחוט ועד שרוך נעל" וכו',

ועוד קשה, כי נראה מלשון הכתוב, כי בעת צרה היא לשרה, היה אע"ה דואג לעצמו, שייטב לו, וחיתה נפשו, ואין זו דרכו של בעל מדת החסד,

ביאור מה בין הלשון בעבורך ללשון בגללך

ויש לבאר, בהקדם ביאור הבדלי הלשון בין **בעבורך** לבין **בגללך**, עפ"י ביאורו של המלבי"ם עה"פ (בראשית ג' י"ז), ארורה האדמה **בעבורך**, דהלשון **בעבורך** משמעותו,

לצרכך ולמענך, והלשון **בגללך**, משמעותו, **הסיבה הגורמת לדבר**,

וכך אפשר לבאר הענין, דאברהם אבינו, מטרתו היתה בעיקר **להציל את שרה**, וגם **להחיות את עצמו**, וכך אמר, שכאשר תאמרי "אחותי את", יבואו לשאלני בכמה אתה נותן את אחותך, וכמה אתה רוצה **בעבורה**,

ואז אדרוש **בעבורך** כסף וזהב לרוב, **שלא יוכל איש לעמוד בזה**, וזה היתה כוונתו, למען ייטב לי כשאדרוש **בעבורך** כסף וזהב לרוב, ובכך את תהיי הסיבה הגורמת שתחיה נפשי **בגללך**,

כי אם יידעו כי **אשתו** זאת, **והרגוני**, כי גם אם יתן איש את כל הון ביתו, בוז יבוזו לו, ולא יעלה אדם על דעתו, **כי יקח איש אשה מבעלה בכסף**, וזו היתה תורתו של דואג, **שדאג איך להצילה מיד אויב**, ולא ח"ו שהיה מבקש מתנות ויחיה,

ה, למה שינה רבי עקיבא לשונו מארמית ללשון הקודש

איתא בגמרא (ברכות דף ס עמוד ב), חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, לקבולינהו בשמחה.

פרשת לך לך תשפ"ה

אמר רב אחא משום רבי לוי: מאי קרא - (תהלים ק"א א') חסד ומשפט **אשירה** לך ה' אזמרה,

רבי שמואל בר נחמני אמר: מהכא - (תהלים נ"ו י"א) בה' **אהלל** דבר באלקים אהלל דבר,

רבי תנחום אמר: (תהלים קט"ז י"ג) מהכא כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא, צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא.

ורבנן אמרי מהכא (איוב א' כ"א) ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' **מברך**.

תנא משמיה דרבי עקיבא, לעולם יהא אדם רגיל לומר **כל דעביד רחמנא לטב עביד**.

כי הא, דרבי עקיבא דהוה קאזיל באורחא, מטא לההיא מתא, בעא אושפיזא לא יהבי ליה. אמר: כל דעביד רחמנא לטב. אזל ובת בדברא, והוה בהדיה תרנגולא וחמרא ושרגא. אתא זיקא כבייה לשרגא, אתא שונרא אכליה לתרנגולא, אתא אריה אכלא לחמרא. אמר: **כל דעביד רחמנא לטב**. ביה בליליא אתא גייסא, שבייה למתא. אמר להו: לאו אמרי לכו **כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא הכל לטובה**,

וקשה, למה שינה רבי עקיבא לשונו מלשון ארמית ללשון הקודש,

יש לבאר, מבואר שאין מלאכים מכירין לשון ארמית, ומבואר כי המלאכים שאין להם בחירה רק לעשות חובתם, ואינם מכירים דרכי בני אדם שיש להם בחירה, כדאיתא בשבת פ"ט ע"א,

לפי"ז מבואר שרבי עקיבא כדבעא אושפיזא ולא יהבי ליה. ואמר בבחירתו **כל דעביד רחמנא לטב**. אין מלאך יכול להבין זאת, ולכן דיבר בלשון שאין מלאכים מבינים, אבל לאחר שקרה לו הנס, גם מלאכים מבינים שיש להודות על מה שקרה,

בירור בדברי הגמרא שמהפך הפסוקים

כתיב (תהלים פרק נו יא) "באלקים אהלל דבר בה' אהלל דבר", יש לברר למה חז"ל הקדימו בה' אהלל דבר ואח"כ באלקים אהלל דבר, בזמן שבתהלים הפסוק הפוך,

פרפראות פאר

כתיב (תהלים פרק קט"ז ג) צרה ויגון אמצא
ובשם ה' אקרא,

ואח"כ **כתיב** (תהלים קט"ז י"ג) כוס ישועות
אשא ובשם ה' אקרא, וגם כאן חז"ל הקדימו
כוס ישועות ואח"כ צרה ויגון אמצא, בזמן
שבתהלים כתוב הפוך,

וא"ת משום (מגילה ה' ע"א) אקדומי פורענות
לא מקדמי, איך הקדים דוד המלך בתהלים,
וצריך לישב,

ו, ארבע דרגות של הודיה יש
באומרים ז"ל כשם שחייב

יש כאן ארבע דרגות של הודיה,
אקרא,
אהלל,
אשירה ואזמרה,
מברך,
ומכל פסוק דרגא שונה מחברתה,

בשם ה' **אקרא** מבואר כי אע"פ שצרה ויגון
אמצא לא אעזבנו, רק אמשיך **באליך** ה'
אקרא, אליך דייקא

באלקים **אהלל** דבר, מבואר כי אע"פ שפגעה
בי מדת הדין אמשיך **להלל** לבוראי,

חסד ומשפט **אשירה** לך ה' **אזמרה,** מבואר כי
גם אם במשפט יתהלך אתי, **אשורר ואזמר**
לפניו,

ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' **מברך**. מבואר שגם
אם לקח מה שנתן **אברכו** על כך,

מבואר, שארבעה מדות שונות יש במי שמברך
על הרעה כשם שמברך על הטובה.

ז, מהי הדרך לאמונה ותמימות
התהלך לפני והיה תמים, תמים
תהיה עם ה' אלהיך

אמונה ע"י בירור וידיעה או ע"י שמיעה וקבלה

מבואר, כי שלימות האדם הוא ע"י המילה,
כמ"ש (בראשית פרק י"ז א') "התהלך לפני והיה
תמים",

פרשת לך לך תשפ"ה

כתיב (ישעיהו פרק מ פסוק כח הפטרת לך לך) "הלוא
ידעת אם לא **שמעת** אלקי עולם ה' בורא
קצות הארץ לא ייעף ולא ייגע אין חקר
לתבונתו"

פירש הרד"ק

הלא ידעת - מדרך השכל מדעתך,
אם לא שמעת - ממלמד ומורה,

כתב המהרש"א (ראש השנה ל"ב ע"ב כי ה' הוא
האלוקים), לפי שיש לאדם להאמין במציאות
השם **בקבלה על פי התורה,**

ועוד נוסף להשיג בשכלו מציאות השם
וחידוש עולם כמפורש בפסוק (ישעיהו מ' כ"ח)
הלא ידעת אם לא שמעת גוי כמ"ש פ"ק
דתעניות, (תענית ב' ע"א),

כדכתיב (דברים פרק לב ג') "כי שם ה' **אקרא**
הבו גודל לאלקינו הצור תמים פעלו", על
כן אני **אקרא** לכם בתורה מציאות השם
וחידוש עולם, בראשית ברא אלקים וגוי
דהיינו בקבלה,

אבל אתם תוסיפו בזה והבו גודל לאלהינו
לידע זה במופת **וידיעת השכל** והיינו **הצור**
תמים פעלו, כי מצד פעולתו **שבעולם יש**
להשיג מציאותו ואחדותו כמפורש פ"ק
דתענית ע"ש, **עכ"ל המהרש"א,**

עוד כתב המהרש"א (תענית ב' ע"א ד"ה כתיב
הכא) (איוב ה' ט"ו) "עושה גדולות **ואין חקר**",
וכתיב התם (ישעיהו מ' כ"ח) "הלא ידעת וגוי
ואין חקר לתבונתו", באה הגזירה שווה
מאין **חקר** לאין **חקר** ע"פ מה שכתבתי,

הגם שיש לאדם להשיג ולחקור במציאות
העולם ובבריאתו מתוך הטבעיים, מ"מ מה
שלא ישיג יתלה בקוצר השגתו בזה, וכי
הוא עמוק ומי ימצאנו, וכמ"ש פ' אין
דורשין (חגיגה י"ג ע"א) במכוסה ממך בל
תחקור במה שהורשית התבונן,

וז"ש **הלא ידעת** אם לא שמעת וגוי בורא
וגוי, ר"ל גם בלאו **שמיעה** מתוך התורה
בראשית ברא, **שהוא בקבלה,**

הלא אפשר שידיעת מתוך החקירה בזה,
ומסיים אף על פי שהורשית להתבונן בזה
מ"מ **אין חקר לתבונתו,** ומה שלא תשיג

פרפראות פאר

תתלה בקוצר השגתך ועומק המושג ממך, **עכ"ל המהרש"א**,

מבואר, כי הידיעה, הוא האמונה בהשייית ע"י ידיעה בהשגה מופתית, נוסף על האמונה מצד הקבלה מצד אבותיו, כאשר האריך בעל חובת הלבבות בשער היחוד,

וכ"כ השל"ה בפרק עשרה מאמרות, כי וידעת היום והשבות וגוי' כי ה' הוא האלוקים, זו ידיעה בהשגה מופתית, בנוסף על הקבלה מצד אבותיו, ע"כ,

מהי האמונה המשובחת שיבור לו האדם

כבר הדיו נשפך כמים והקולמוס נשתבר כפליים, מהי האמונה המשובחת שיבור לו האדם, **האמונה בקבלה בלבד**, או שיש להוסיף ולחקור גם ע"י ידיעה בהשגה מופתית כדי להגיע לאמונה שלימה,

בעל המחבר הספר **"לב טוב"** פירוש על ה"חובת הלבבות", נתן אל לבו לירד השדה וללקט באמרים, דבר דיבור על אופניו, להביא את אלה הדורשים בשבח האמונה עפ"י קבלה בלבד, ואת האמונה עפ"י חקירה הם דורשים לגנאי, **והביא גם את אלה הדורשים בשבח האמונה גם ע"י ידיעה מופתית וחקירה**,

ח, האמונה טובה, והחקירה תועבה

בשו"ת **"חות יאיר"** סימן רי"ט, כתב ואפילו בייג עיקרי הדת שמוטל על כל איש ישראל להאמין בררנו והוכחנו **שהאמונה חיובית וטובה והחקירה תועבה** אף כי לכאורה מדברי הרמב"ם במורה נבוכים משמע דלא נקרא אמונה כלל אם לא ע"צ הבירור מתוך החקירה, מ"מ ביררנו משאר דבריו שא"א לתפסם כפשוטן רק נאמינם בקבלה אמונת אומן.

הויכוח בין הגיסים היעב"ץ ובעל העקידה

וכבר נחלקו בזה הני תרי צנתרא דדהבה הלא המה, **בעל העקידה** זצ"ל **רבי יצחק ארעמה** שהיה אחיה של זוגי של החסיד יעב"ץ זצ"ל, שחיבר ג' ספרים על ההתרחקות מהחקירות והפילוסופיא, ה"ה

פרשת לך לך תשפ"ה

"מאמר האחדות" יסוד האמונה" ואור החיים", ומנגד, גיסו **בעל העקידה** שחיבר את ספרו **עקידת יצחק** על יסוד הפילוסופיא, ובשער ט"ז פרשת לך לך, מבאר באריכות את יתרון דעת את ה' בחקירה עיי"ש עמוד רמ"ח ד"ה והנה האמונה הזאת.

ביאור הכתוב יוסיף דעת יוסיף מכאוב

ובכך פירשתי הפסוק בקהלת **יוסיף דעת יוסיף מכאוב**, שמי שרוצה לדעת הרבה, כלומר להשיג האמונה ע"י ידיעה, יוסיף **מכאוב**, משום שרבים הם הדברים שלא יוכל להבין, וזהו גרמא למכאובו, כמ"ש **המהרש"א** המובא לעיל, ומה שלא תשיג תתלה בקוצר השגתך ועומק המושג ממך, וזהו **יוסיף מכאוב**,

וכתב בעל **לב טוב**, לאחר שאסף כעמיר גורנה דברי המשבחים והפיכס, (ראשונים ואחרונים) (ומביאם בהקדמה לשער היחוד) ולפי שרבו הדעות ואינו רוצה להטיל ראשו בין ההרים, לפיכך אינו כותב פירושו **לשער היחוד** בספר חובת הלבבות,

ט, ותן טל ומטר לברכה בז' חשוון

מתחילים לומר ותן טל ומטר בז' חשוון,

יש לשאול, דהרי ודאי כשמבקשים על טל ומטר הכונה **לברכה** ולא לקללה, ולמה יש להוסיף ותן טל ומטר **לברכה**,

יש לבאר הענין, כתיב (בראשית י"ב ב') "ואעשך לגוי גדול, והיה ברכה",

כתב רש"י, לפי שהדרך גורמת לשלשה דברים, לכך הוזקק לשלשה ברכות הללו שהבטיחו, על הבנים, ועל הממון, ועל השם,

מבואר, דהבא בדרך, הוא נזקק לברכה בגלל שהדרך ממעטת,

מבואר, שאין מתחילים לומר ותן טל ומטר מיד בברכת הגשם, משום הולכי דרכים שיגיעו למקומם,

אפש"ל דלפיכך תיקנו לומר ותן טל ומטר **לברכה**, שרק כאשר עולי הרגלים כבר חזרו **מהדרכים**, ואז כבר הברכה מצויה, ולפיכך מתחילים **ותן טל ומטר לברכה** דייקא בז' **חשוון**, שכבר אינם ההולכי דרכים **בדרך**, ושם יצו ה' אתך את הברכה, שכבר אינם בדרך הממעטת, וע"ז הוסיפו, **לברכה**.

י, למה היה צריך הקב"ה לקנות שמים וארץ

כתיב (בראשית י"ד י"ט) "ויברכהו ויאמר ברוך אברם לקל עליון, **קונה שמים וארץ**", **ופירש רש"י**, ע"י עשייתן קנאן להיות שלו.

בירור הדבר למה עשה קנין בשמים וארץ

ויש להבין, למה היה צריך שם בן נח לשבח לקב"ה בכך שהוא **קונה** שמים וארץ, והרי כל העולם כולו של הקב"ה, והוא עשאו, והיה לו לומר **בורא** שמים וארץ, ואיזה שבח ומעלה מצא כאן שראה לשבח בו את הקב"ה. **בקונה שמים וארץ**.

ועוד, באיזה סוג קנין קנאו, הגבהה משיכה, **וגם**, ממי היה לו לקנות שמים וארץ,

ביאור הדבר עפ"י נוהג שבעולם

ואפשר לבאר, דהנה בנוהג שבעולם, כאשר קבלן בונה בית ומסיימו, ומוכר את הדירות, שוב אינו יכול לעשות שינוי בבית, שהרי אינו

שלו, ורק **הקונה** שקנה את הבית הוא זה שיכול לשנותו או להגדילו כרצונו.

מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא, וזהו שבא כאן לשבח לה', **בקונה שמים וארץ**, שאיננו כאותו קבלן שבנה הבית ושוב אין לו שייכות אליו, אלא הקב"ה עשה **קנין** בעולמו, והוא **קונה שמים וארץ**, שפעולתו והשגחתו עליו בתמידות, ובכך יכול להרחיב ולהגדיל את בית בישראל.

בורא עולם בקנין השלם זה הבנין

וגם אפשר לרמוז זאת בדברי הפייטן (זמירות למוצש"ק) בורא עולם **בקנין** דייקא, **השלם** זה הבנין, כי ע"י שהוא **קונה** שמים וארץ הוא זה שיכול להשלים הבנין.

יא, איך אמר ויצאו ללכת לאחר שכבר הלך ביאור ע"ד חכמה בינה דעת

כתיב (בראשית י"ב ד'), "וילך אברם כאשר דבר אליו ה', וילך אתו לוט",

כתיב (בראשית י"ב ה'), "ויקח אברם את שרי אשתו, ואת לוט בן אחיו, ואת כל רכושם אשר רכשו, ואת הנפש אשר עשו בחרן, ויצאו ללכת ארצה כנען",

איך אמר ויצאו ללכת אחר שכבר אמר וילך

וקשה, דבתחילה כתיב, **וילך** אברם, וגם לוט **הולך** עמו, כלומר **שכבר הלך**, ורק אח"כ שכבר הלך אמר הכתוב, **ויצאו ללכת**,

ביאור הדבר ע"ד חכמה בינה דעת

יש לבאר הדבר בהקדם דברי הבני **יששכר** בספר **אגרא דפרקא** – (אות קלב), וזה לשונו, להבין בחינת מציאות ג' מוחין, **חכמ"ה בינ"ה** ודע"ת בשכל האדם,

חכמ"ה, הוא המושכל ראשון שנופל בשכלו לעשות דבר מה, זה נקרא **חכמ"ה**, **אותיות כ"ח מ"ה**, שהוא רק מחשבה פשוטה, בלי התפשטות עדיין, באורך ורוחב, **איך ומה יעשה הדבר**, ולכך בחי' חכמה הוא י', **נקודה** בלי התפשטות,

בינ"ה, ואח"כ כשמתבונן האיך ומה יעשה הדבר, זה נקרא **בינ"ה**, מבין דבר מתוך דבר, היינו, מתוך דבר המושכל הראשון, ע"כ נקראת בחינת **בינה**, ה' שהוא התפשטות קו לאורך ולרוחב, ובתוכה י' הנקודה הראשונה,

דע"ת, והנה אפילו יתבונן האדם בחכמתו ובניתו לעשות איזה דבר, אם יניח הדבר ממחשבתו, לא תוגמר לו העשיה אשר גמר בדעתו, עד אשר יקשור הדבר במחשבתו בהסכמה שלא ישקוט עד אשר יעשה הדבר הנרצה לו, הנה ההסכמה ההיא נקראת **דע"ת**, (הוא לשון התקשרות מלשון וידע אדם) שמקשר

פרפראות פאר

הדבר במחשבתו, והוא התקשרות המחשבה עם המעשה, על כן הדעת הוא **סוף המחשבה ותחלת המעשה**, הנה כן מפורש הדבר בספר התניא שחיבר הגאון החסיד מהרז"ש זצ"ל (ליקו"א פ"ג), עכ"ל, בספר **אגרא דפרקא**,

ביאור כפ"פ בדבר הסותר בכתוב

ועתה אפשר לבאר הפסוקים **כפתור ופרח**, דתחילת המחשבה **והמושכל הראשון** היה כאשר אמר לו הקב"ה לך לך, וזהו, **"וילך אברם"**, כאשר, כלומר, בשעה שדבר אליו ה', וזהו בחינת **חכמ"ה**,

ואח"כ אמר **הכתוב**, וילך אתו לוט, זה היה בחינת **בינ"ה**, שהיה מבין דבר מתוך דבר, ונטה קו לאורך ולרוחב, איך ומה יעשה הדבר, ומי יילך עמו, וע"ז אמר **וילך אתו לוט**, ועוד מי ומה יקח עמו, וזהו **בינ"ה**,

ורק לאחמ"כ, כשהגיע לשלב הדע"ת שהיא הלכה למעשה של **החכמה והבינה**, ע"ז אמר **ויקח אברם את שרי אשתו**, ואת לוט בן אחיו, ואת כל רכושם אשר רכשו, ואת הנפש אשר עשו בחרן, **ויצאו ללכת** ארצה כנען, שזה היה העשייה בפועל,

וביותר נראים הדברים

כי למה לא אמרה תורה בתחילה **"ויצאו ללכת"**, רק **"וילך אברם"**, אלא, מכיוון ושם היה רק מושכל ראשון ללכת, ועוד לא יצא ללכת, ורק כשהגיע לבחינת **דעת**, אז יצא ללכת,

יב, תשורי מראש אמנה זה אברהם תשורי מראש אמנה ר"ת אמ"ת

איתא במדרש (רבה שיר השירים פרשה ד' פסקה כ'), **כתיב** (שיר השירים ד') **"תשורי מראש אמנה"** זה אברהם, שכתוב בו (בראשית ט"ו ו') **"והאמין בה"**,

היתכן שבירה כזו ללא מנהיג

איתא במדרש (בראשית רבה ל"ט א'), **"ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך"** וגו',

ר' יצחק פתח, (תהלים מ"ה) **"שמעי בת וראיי"** וגו', אמר רבי יצחק, משל לאחד שהיה עובר

פרשת לך לך תשפ"ה

ממקום למקום וראה בירה אחת זולקת, אמר, תאמר שהבירה זו בלא מנהיג,

הציץ עליו בעל הבירה, אמר לו, **אני הוא בעל הבירה**, כך, לפי שהיה אבינו אברהם אומר, תאמר שהעולם הזה בלא מנהיג, **הציץ עליו הקב"ה**, ואמר לו, **אני הוא בעל העולם**, ע"כ,

מבואר כי אברהם אבינו חיפש את האמת, וכאשר גילה את האמת האמין בה' והיה מפרסם אלקותו בעולם,

הרמז בכתוב תשורי מראש אמנה

ת'שורי מ'ראש א'מנה, הם ראשי תיבות **אמ"ת**, **א"כ מבואר**, שכאשר הגיע א"א אל האמת, נאמר עליו **והאמין בה'**.

יג, תשורי מראש אמנה על ידי הנגינה יכול האדם להגיע לפיסגת האמונה

איתא בספ"ק הכשרת האברכים (פרק ט' אות ג') בשם הרה"ק הבית אהרון מקארלין זצוק"ל,

פירוש הכתוב (שיר השירים ד' ח') **"תשורי מראש אמנה"**, כי הנגינה היא שעומדת בראש האמונה, שעל ידה יכול האדם להגיע לפיסגת האמונה, עיי"ש באורך ביאור דבריו על כחה של נגינה להתעלות האדם,

עד"ז אפשר לומר, סמיכות הכתובים, ויאמינו בה' ובמשה עבדו, מכיון ואז ישיר.

יד, בשתי דרכים מבאר המהרש"א איך לא קיים א"א אסור לאדם לקדש

כתיב (בראשית פרק יב יא), **"ויהי כאשר הקריב לבוא מצרימה ויאמר אל שרי אשתו הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את"**

איתא בגמרא (ב"ב ט"ז ע"א), אמר רבא: עפרא לפומיה דאיוב, איהו באחרניתא, אברהם אפילו בדידיה לא איסתכל, דכתיב, הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את, מכלל דמעיקרא לא הוה ידע לה.

שהקב"ה קיים הבטחתו שאמר, וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי, ודן את המצרים בחצי הלילה,

וכמ"ש המדרש, (פרדר"א סוף פרק כ"ז סוף פרק מ"ח) ויחלק עליהם לילה וכו', שחציו השני נשמר ובא לו לחצות לילה של מצרים, שאז דן הקב"ה את מצרים, וזהו וירדף עד דן, כלומר עד שהגיע הזמן שדן את המצריים.

שוב מצאתי בספר "יקר מפז" מהמגיד מקוזה'ניץ הפטרת פרשת לך לך, או יאמר וירדוף עד דן כפירוש רש"י (בראשית יד טז) ויחלק עליהם לילה בחצות ראשונה נעשה נס לאברהם, וחצות השני נשמר עד חצות דמצרים, וזהו וירדוף עד שהגיע זמן חצות לילה שנשמר למצרים, שנאמר עליו שם (ט"ו י"ד) דן אנכי,

טז, אמירת קונה שמים וארץ לאחר ויכולו השמים והארץ

כתיב (בראשית א') ויכלו השמים והארץ וכל צבאם: ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה. וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה: ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אתו. כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלקים לעשות:

בתפילת ליל שבת, חזן - ברוך אתה ידוד אלקינו ואלקי אבותינו. אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב. הקל הגדול הגבור והנורא קל עליון. קונה שמים וארץ,

יש לבאר למה אחרי ויכולו יש לומר קונה שמים וארץ

איתא בגמרא (שבת דף קיט עמוד ב) כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכולו - מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית,

כתיב בראשית (פרק יט) "ויברכהו ויאמר ברוך אברם לקל עליון קנה שמים וארץ", פירש"י קונה שמים וארץ - על ידי עשייתן קנאן להיות שלו:

לפי"ז יש לפרש, אם יאמר האומר, מכיוון ונעשיתי שותף למעשה בראשית, ע"י אמירת ויכולו, שמא יש לי גם קנין בקונה שמים

כתב המהרש"א (ב"ב ט"ז ע"א), ויש לדקדק היאך לא היה מסתכל אברהם בשרה מעולם, מדכתיב הנה נא עתה ידעתי וגוי והרי אמרו בפ"ב דקדושין אסור לאדם שיקדש אשה עד שיראנה, ואברהם אבינו קיים מילי דרבנן ואפי" עירוב תבשילין, כדאמרינן ביומא,

וי"ל דודאי ראה אותה בנעוריה קודם שנשאה מדרב יהודה שמא תתגנה כו' אלא דאחר שהיתה נשואה לו לא ראה אותה מתוך צניעותה, והוא חשב כי לא עמדה ביפיה בזקנתה כי היתה בעת הזאת לפי הכתובים יותר מס' שנה ולפי שע"י מעשה הסתכל בה עתה כדאיתא בתנחומא וראה שעמדה ביפיה מהפלא שנעשה בה בת כ' כבת ז' ליופי כו' וע"כ אמר עתה לפני זמן זקנותך ידעתי כי יפת מראה את,

ועוד יש לפרש, לפי מה שפרשנו (יבמות ק' ע"ב ד"ה אלא מעתה) דלא קיים אברהם כל התורה אלא עד אחר שנימול, לק"מ דכשנשא שרה לא קיים כל התורה לא היה חש להא דרב יהודה, עכ"ל המהרש"א.

טו, וירדף עד דן מכוון להגוי אשר יעבדו דן אנכי

כתיב (בראשית י"ד י"ד), "וישמע אברם כי נשבה אחיו, וירק את חניכיו ילידי ביתו, שמנה עשר ושלש מאות, וירדף עד דן, ויחלק עליהם לילה" וכו'

כתב רש"י, ממדרש אגדה, "ויחלק" שנחלק הלילה, ובחציו הראשון נעשה לו נס, וחציו השני נשמר ובא לו לחצות לילה של מצרים,

ההבטחה לא"א בברית בין הבתרים

להלן (ט"ו י"ד), הוא אומר, "וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי, ואחרי כן יצאו, ברכוש גדול", וזה היה בחצי הלילה כאשר נהרג כל בכור, ובנ"י יצאו ממצרים, כמ"ש, (תהלים קל"ו י) למכה מצרים בבכוריהם ויוצא ישראל מתוכם,

ביאור הלשון "דן" מלשון דן אנכי

וכך אפשר לפרש הפסוק, וירדף עד, דן, ויחלק עליהם לילה וכו', שרדף, עד שעה

פרפראות פאר

וארץ, שהרי ע"י עשייתן וקנאן, ובעשייתן הריני שותף, לכן יש לומר לאחר אמירת ויכולו, כי בעשייתן נעשה שותף, אך בקנין הוא בלבד **קונה שמים וארץ**.

יז, בקשת שכר במצוות מילה ע"ד
המהרש"א

איתא בגמרא (סוטה דף יד עמוד א), דרש רבי שמלאי: מפני מה נתאוה משה רבינו ליכנס לא"י? וכי לאכול מפריה הוא צריך? או לשבוע מטובה הוא צריך?

אלא כך אמר משה: הרבה מצוות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא בא"י, אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי, אמר לו הקדוש ברוך הוא: **כלום אתה מבקש אלא לקבל שכר**, מעלה אני עליך כאילו עשיתם, שנאמר (ישעיהו נ"ג י"ב) "לכן אחלק לו ברבים ואת עצומים יחלק שלל תחת אשר הערה למות נפשו ואת פושעים נמנה והוא חטא רבים נשא ולפושעים יפגיע", ע"כ,

כתב המהרש"א (סוטה י"ד ע"א ד"ה א"ל הקב"ה), ומיהו קשה דהיאך קאמר שהיה מבקש לקיים המצוות כדי לקבל שכר עליהן הא אמרינן (אבות פ"א עבודה זרה י"ט ע"א) אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב ע"מ לקבל פרס,

וי"ל דהיינו במצוה שנתחייב בה כבר, אבל הכא שעדיין לא בא לא"י ששם חיובה והקב"ה לא רצה שיהיה חייב בהו שפיר

מצי לבקש משום קבול שכרן ודו"ק, עכ"ל המהרש"א,

מבואר כי על מה שעדיין לא נתחייב שפיר אפשר לבקש שכר,

א"ל כי בקשת השכר הוא על העתיד שלא נתחייב

איתא בגמרא (שבת דף קלז עמוד ב) **העומדים שם אומרים**: כשם שנכנס לברית כך יכנס לתורה לחיובה ולמעשים טובים.

והמברך אומר: אשר קידש ידך מבטן, חוק בשארו שם, וצאצאיו חתם באות ברית קדש. **על כן בשכר זאת**, קל חי חלקנו, צוה להציל

פרשת לך לך תשפ"ה

ידידות שארינו משחת, למען בריתו אשר שם בבשרנו ברוך אתה ה' כורת הברית.

מיסודו של המהרש"א למדנו כי על מה שעדיין לא נתחייב אפשר לבקש שכר,

ובברכת העומדים שם אמרינן כן **יכנס** בלשון עתיד לתורה חופה ומעשים טובים שעדיין אינו מחוייב בהם, וע"ז אומר המברך **על כן בשכר זאת**, כלומר בשכר שיקיים המצוות לכשיתחייב, וע"ז אפשר לבקש שכר,

יח, עצה נפלאה לבכי כל אדם על
צרותיו בזמן המילה מבעל הכלי יקר

איתא בגמרא (שבת ק"ל ע"א), תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה כגון מילה, דכתיב שש אנכי על אמרתך, כמוצא שלל רב,

ובתוספות (שבת ק"ל ע"א ד"ה שש אנכי), **במדרש** (שוחר טוב) **כתיב** (תהלים פרק ו'), למנצח על השמינית ונדרש על המילה שהיא **בשמיני**,

כתב בספר **עוללות אפרים** מבעל הכלי יקר, (עמוד י"ט סימן תס"ט) (מובא באוצר המפרשים, שבת ק"ל, בחידושי הגאון ר' אליהו גוטמאכער מגריידיץ, בעמח"ס צפנת פענח) וז"ל,

גם יכוין כל אדם על צרותיו בעת בכי הנימול מיסורי המילה, שקול זה עולה בלי מונע מכל קליפה, שיכלול גם תפלתו,

על זה נאמר (תהלים פרק ו'), למנצח על השמינית וכי כי שמע ה' קול בכי, כלומר בכי הילד הנימול, שמע ה' תחינתני ה' תפילתי יקח, והוא **עצה נפלאה**, ולכן יש לנהג לומר רק מזמור זה.

יט, בקשת שכר באמונה כמו בצדקה

כתב המהרש"א (מכות כ"ג ע"ב), וז"ל, כתיב (תהלים ט"ו ב') "**הולך תמים זה אברהם**. כי

הוא היה ראש האמונה וכמ"ש במדרש תשורי **מראש אמנה** זה אברהם, שהוא היה ראש האמונה, שלא להאמין בזולתו ובשום שיתוף,

פרפראות פאר

והיה הולך תמים, שהיה עושה המצות בשלמות ובתמימות,

והתחיל דוד בכלל גדול הזה שקיים אבינו שהיה ראש אמונה וכמ"ש בו (בראשית ט"ו ו') **והאמין בה' ויחשבה לו צדקה**, כי הנה באיש אחר המבקש שכר על האמונה בו יתברך

ב"ה, לא עשה כהוגן, כמ"ש הוּו כעבדים העושים על מנת שלא לקבל פרס, חוץ מצדקה שמותר לכל אדם לעשות על מנת לקבל פרס כמ"ש מותר לתת צדקה ע"מ שיחיה בני, ואמר שהוסיף הקב"ה באברהם שהיה ראש האמונה לתת לו שכר על בקשתו,

בשכר, כמ"ש מה תתן לי, וז"ש **"והאמין בה' ויחשבה לו"** לתת לו שכר על האמונה כמו בצדקה, גם בשכר, וכמו שנתן לו שכר על הצדקה כמ"ש כי ידעתיו למען וגוי לעשות צדקה ומשפט וגוי למען הביא ה' על אברהם וגוי ופרש"י שכך היה מצוה לבניו שיביא כו' עכ"ל המהרש"א,

מבואר, שלאברהם אבינו נתן הקב"ה שכר על האמונה כמו על הצדקה,

במכילתא, פרשת בשלח, (סוף פרשה ו'), לפני השירה, בפירוש מרכבת המשנה, מביא דברי המהרש"א, ובתו"ד נראה שבקשת שכר על אמונה כמו בצדקה, הוא אצל כל אדם,

כ, וצאצאיו חת"ם הם ר"ת תורה חופה מעשים

איתא בגמרא (שבת דף קלו עמוד ב) **המל אומר**, אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה. אבי הבן אומר, אשר קדשנו במצותיו וצונו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו.

העומדים שם אומרים, כשם שנכנס לברית כך יכנס לתורה לח'ופה ולמ'עשים טובים.

והמברך אומר, אשר קידש ידיו מבטן, חוק בשארו שם, וצאצאיו חתם באות ברית קדש. על כן בשכר זאת, קל חי חלקנו, צוה להציל ידידות שארינו משחת, למען בריתו אשר שם בבשרנו ברוך אתה ה' כורת הברית.

יש לבאר, כי כונת המברך שאומר "וצאצאיו חת"ם באות ברית קדש", הכונה, לברכה

פרשת לך לך תשפ"ה

שברכו העומדים שם, "כשם שנכנס לברית כך יכנס לתורה לח'ופה ולמ'עשים טובים".

מכיון וראשי התיבות חת"ם, הם תורה ח'ופה מ'עשים טובים.

כא, בארבעה דרכים מבואר אשר קידש ידיו מיהו הידיד, ואינם חלוקים

איתא בגמרא, (שבת קל"ז ע"ב), המברך אומר, אשר קידש ידיו מבטן וכו',

רש"י בד"ה **מבטן**, מפרש, כי ידיו הכוונה ליצחק אבינו, דקודם שנולד יצחק, נתיחד למצוה זו, דכתיב (בראשית י"ז ט"ט) אבל שרה אשתך יולדת וגוי והקמותי את בריתי אתו היינו מילה.

תוס' בד"ה **ידיו** מפרש, כי ידיו הכוונה לאברהם אבינו שנקרא **ידיד**, כדרשת חז"ל (מנחות נ"ג ע"ב) שנאמר (ירמיה י"א ט"ו) "מה לידידי בבית", זה אברהם,

תשובת הגאונים (מובא בערוך ערך ידיד) מפרש רב **שרירא גאון**, כי הכוונה ליעקב אבינו, כי יעקב אבינו הוא היחיד שכבר במעי אמו התורה מעידה עליו שהוא קדוש, ועוד, שחתימת כל צאצאיו באות ברית קודש, לא

תמצא זה לא באברהם ולא ביצחק אלא ביעקב,

מהרש"א (שבת דף קל"ז ע"ב) בד"ה אשר קדש ידיו כו'. מפרש **דאכלל ישראל** אמר אשר קדש ידיו, שקראן הכתוב **ידיד** כדכתיב (ירמיה י"א ט"ו) מה לידידי בבית וגוי, כפירש"י **לפי פשוטו** בספר ירמיה, **ידידי - עם סגולתי**,

ביאור כי הדעות השונות במילה "ידיד" אינם חלוקים

אפשר לומר, כי אלה הדיעות אינם חלוקים, אלא כל אחד מסביר את אחד משלשת המילים, **קידש, ידיד, מבטן** שהמברך אומר, ואין מחלוקת בדבר,

תשובת הגאונים מבאר המילה קידש

קידש, בתשובת הגאונים פירש המילה, **קידש**, שהכוונה ליעקב אבינו, כמבואר לעיל, **תוספות** מבאר המילה **ידיד** עפ"י מדרשו

ידיד, תוספות מפרש המילה, **ידיד**, שזה אברהם אבינו, עפ"י המדרש שדרשו חז"ל, על הפסוק "מה לידידי בבית",

מהרש"א מבאר המילה ידיד עפ"י פשוטו

ידיד, המהרש"א מפרש המילה, ידיד, שהם כלל ישראל, עפ"י פשוטו של הכתוב "מה לידידי בבית", שהם עם סגולתי,

רש"י מבאר המילה מבטן

מבטן, רש"י מבאר המילה, מבטן, שהכוונה ליצחק אבינו, כמובא לעיל.

הדבר מכוון בעיון בד"ה של רש"י ושל תוס'

תוס' מתחיל הדיבור "ידיד", ומסביר כנ"ל, רש"י מתחיל הדיבור "מבטן", ומסביר כנ"ל, תשובת הגאונים שם את הדגש על המילה "קידש", ומסביר כנ"ל.

כב, איך ייראו כל עמי הארץ מישראל ע"י ראיית התפילין של ראש

איתא בגמרא (חולין דף פח עמוד ב) בשכר שאמר אברהם אבינו (בראשית י"ד כ"ג) "אם מחוט ועד שרוך נעלי", זכו בניו לשתי מצות לחוט של תכלת ורצועה של תפילין. רצועה של תפילין, דכתיב (דברים כ"ח י"ג) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך, ותניא, ר' אליעזר הגדול אומר: אלו תפילין שבראש, אות הן לכל כי שם ה' נקרא עליך,

כתב המהרש"א, יש להביא ראייה לפרש"י בפי התכלת (מנחות ל"ה ע"ב) שפירש אלו תפילין שבראש כו' מפני שיש על של ראש שי"ן ודלי"ת שהוא רוב השם כו' ודו"ק ועיין בתוס' פ"ק דברכות דף ו', ע"כ

רש"י מסכת מנחות דף לה עמוד ב שישים הרצועות על ראשו שיהא כעין דל"ת כדי שיהא שדי נראה עליהן דשי"ן נראה בקמט בית חיצונה שכפל הקלף כעין שי"ן ודל"ת נראה בקשר ויו"ד נראה באותו של יד כמין רצועה קטנה וראשה כפוף מעט כמין יו"ד.

תוספות מסכת ברכות דף ו עמוד א אלו תפילין שבראש - לפי שיש בהן רוב שם של שם שדי שהשי"ן כתובה בקמט שבבתים והדלי"ת ברצועות.

איתא בגמרא (ברכות דף ו עמוד א) תניא, אבא בנימין אומר, אלמלי נתנה רשות לעין לראות, אין כל בריה יכולה לעמוד מפני המזיקין. פירש"י לראות - כל השדים העומדים לפניו.

לפי זה יש לפרש, מדכתיב "וראו" כל עמי הארץ, מבואר שניתן לעמי הארץ רשות לראות, ומה הם רואים את האותיות ש"ד, וע"ז נאמר אין כל בריה יכולה לעמוד, לפיכך יראו ממך, מפני השדים העומדים לפניו

כג, מאברהם אבינו למדנו שהשבת מכפר על עבודה זרה

כתיב (תהלים ק"י ג') "בְּהַדְרֵי קֹדֶשׁ מִרְחֹם מִשְׁחָר, לֶךְ טַל יִלְדוּתֶיךָ",

כתב רש"י (תהלים ק"י ג') רבותינו דרשוהו באברהם אבינו, ואני אפרשנו כדבריהם, בהדרי קודש מרחם משחר - זאת תהיה לך, בזכות הדרת קדושה שהיה בך מבטן אמך, שהכיר בוראו בן ג' שנים. לך טל ילדותיך - לך יחשב ילדותיך, דרכי יושר שהנהגת בהם בילדותיך, יהיה לך לנועם, כטל זה שהוא נעים ונוח, עכ"ל רש"י,

ולפי דרכנו נאמר

מרחם משחר, הכוונה על מה שאמר אברהם אבינו, על שנים של ילדותו, כלומר, משחר נעוריו כמי"ש "תאמר שיש בידי עוון, שהייתי עובד עבודת כוכבים כל השנים הללו", עד שהכיר את בוראו בן שלוש שנים, וע"ז אי"ל הקב"ה,

לך טל ילדותך, מה ט"ל זה פורח אף עונותיך פורחים, והכוונה שאתן לך את השבת, שיהיה מוחל על אותן השנים. וזהו פירוש הפסוק "מרחם משחר, לך טל ילדותך".

להערות הארות ולקבלת העלון ניתן לפנות אל
"מכון פאר" רחוב חזון איש 2 בני ברק
פקס 03-6161555 נייד 0527-616166
מייל y0527616166@gmail.com